

Словосполучення

урок української мови у 8 класі

Стрембицька Л.А.

Восьмикласнику!

Ти пригадаєш

розділи науки про мову;
загальні відомості про словосполучення.

Дізнаєшся

про будову й види словосполучень..

Навчишся

аналізувати словосполучення,
робити узагальнення на основі
спостережень над мовним матеріалом.

РОЗДІЛИ НАУКИ ПРО МОВУ

ПРИГАДАЙ

НАЗВА РОЗДІЛУ	ЩО ВИВЧАЄ
ФОНЕТИКА	ЗВУКИ МОВИ І МОВЛЕННЯ
ОРФОГРАФІЯ	ПРАВИЛА НАПИСАННЯ СЛІВ
ЛЕКСИКОЛОГІЯ	СЛОВА, ЇХНЄ ЗНАЧЕННЯ, ПОХОДЖЕННЯ Й УЖИВАННЯ
ФРАЗЕОЛОГІЯ	СТІЙКІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ, ЇХНІ ЗНАЧЕННЯ
БУДОВА СЛОВА	ЗНАЧУЩІ ЧАСТИНИ СЛОВА
СЛОВОТВІР	СПОСОБИ ТВОРЕННЯ СЛІВ
МОРФОЛОГІЯ	ЧАСТИНИ МОВИ
СИНТАКСИС	СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ, РЕЧЕННЯ

ЗВЕРНИ УВАГУ

(грецька syntaxis - **побудова, поєднання, порядок**)

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ

утворюється поєднанням двох
або більше **повнозначних слів**

ГОЛОВНОГО

?

ЗАЛЕЖНОГО

Який ? **×**
Осінній **ліс**

Який ? **×**

× *Як ?*
Писати каліграфічно

× *Як ?*

ТВОРЧЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Утвори з поданих слів словосполучення, познач головні й залежні слова

(Червоний) нитка, вишивати (золото), орнамент на (хустка),
квіти (жоржина), зображення (птахи).

Яка?   Чим?   На чому?
↪ Х   Х ↪   Х ↪

Червона нитка, вишивати золотом, орнамент на хустці,
Які?   Кого?
Х ↪   Х ↪

квіти жоржини, зображення птахів.

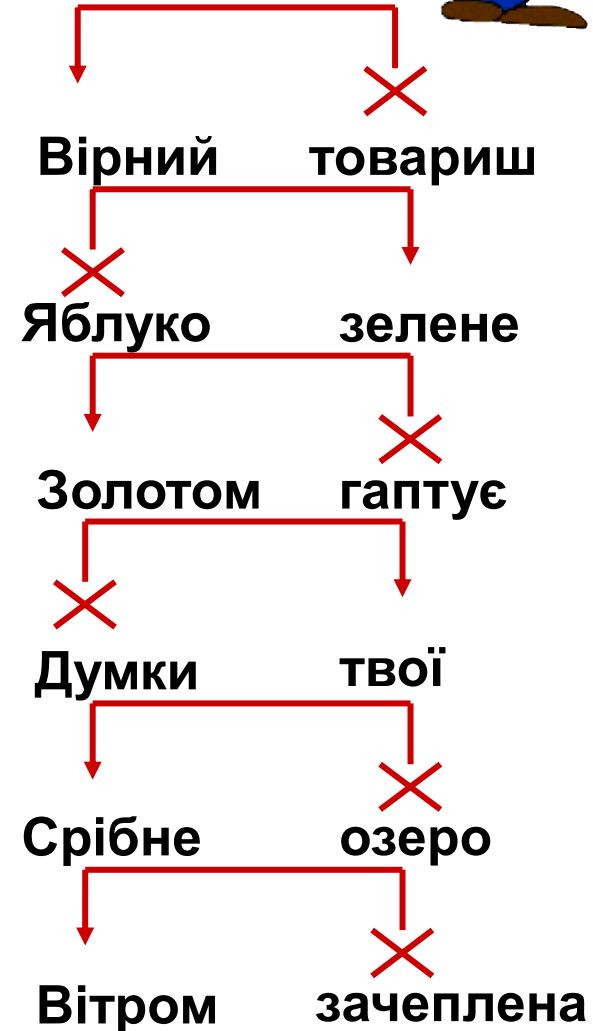
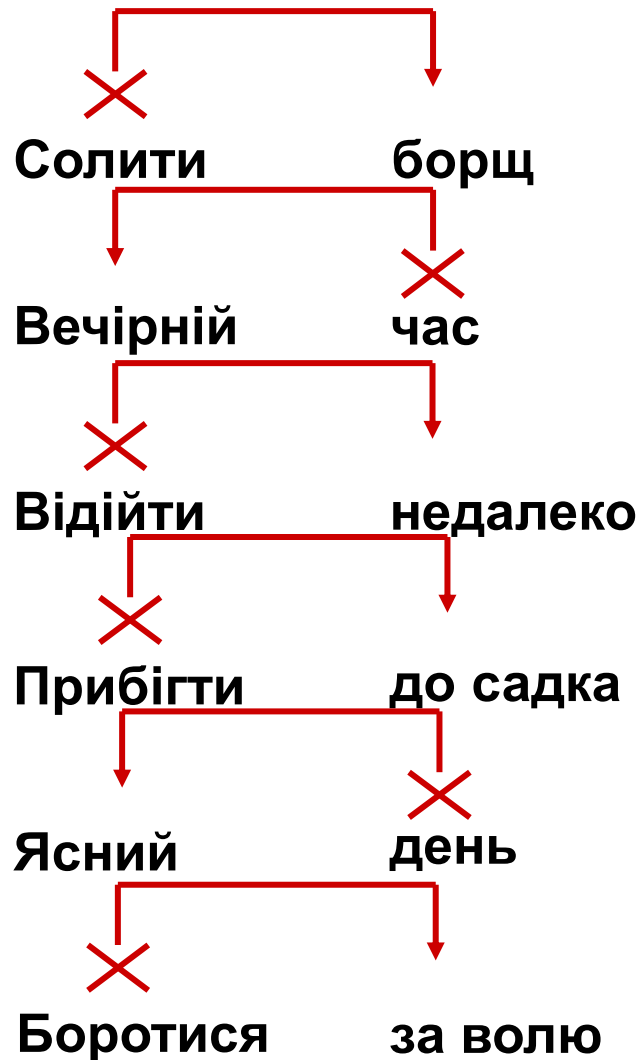

Перевір себе!

Запам'ятай!

Граматичний зв'язок між словами у словосполученні здійснюється за допомогою **закінчень** або **закінчень і прийменників**. Порухення такого зв'язку призводить до появи граматичних помилок, які вчитель позначає на берегах зошитів літерою **Г**.

Потренуйся визначати головне слово
(при правильному виконанні з'явиться схема)

Не є СЛОВОСПОЛУЧЕННЯМ

ЗАПАМ'ЯТАЙ

Підмет з присудком

- Калина похилилась
- Ягода росте

Складені форми
майбутнього часу

- Буду читати
- Буду мріяти

Складені форми ступенів
порівняння прикметників

- Найбільш незалежний
- Найменш успішний

Слова, що мають між собою
сурядний зв'язок

- Весна і осінь
- День і ніч

Поєднання службового слова
з повнозначним

- Для тебе
- Біля школи

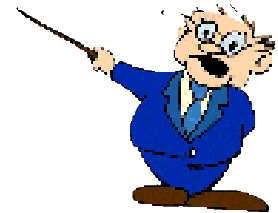
Фразеологізми

- Не в тім'я битий
- Ахіллесова п'ята

ВПРАВА 3 КЛЮЧЕМ

❖ Розподіли слова у 2 колонки:

1) словосполучення; 2) сполуки слів.

Широкий степ, говорити наперекір, зошит і пенал,
чарівна музика, птахи відлітають, біля ялин,
пташиний спів, голосно й дзвінко, збирати ягоди.

❖ Підкресли останні літери у прикінцевому слові кожного рядка.

Має утворитися слово, яке є оцінкою твоєї роботи.

Широкий степ

1

зошит і пенал

2

говорити наперекір

птахи відлітають

чарівна музика

біля ялин

пташиний спів

голосно й дзвінко

збирати ягоди

КЛЮЧ: п р а в и л ь н о

Перевір себе!

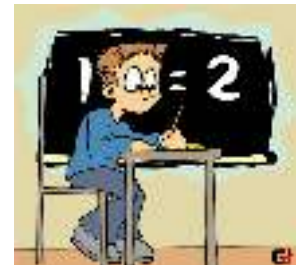
Знайди словосполучення. Натисни на коло, аби пересвідчитись у правильності

 прийшла весна, близько до школи, змушений відмовити, забіліли сніги, швидка і стрімка, дуже голосно, голову сушити, глибини океану, більш докладно, будемо слухати, ішов пішки, поблизу школи, зустрів товариша, край лісу, сильним вітром, один з нас.

Пригадай!

Не є словосполученнями:

- ✓ сполучення підмета і присудка;
- ✓ фразеологізми;
- ✓ форми ступенів порівняння прикметників і прислівників;
- ✓ форми майбутнього часу і наказового способу дієслів;
- ✓ сполучення повнозначних слів із службовими.

Типи словосполучень за будовою

ПРОСТІ

Слово + слово
(повнозначні)
читати книгу

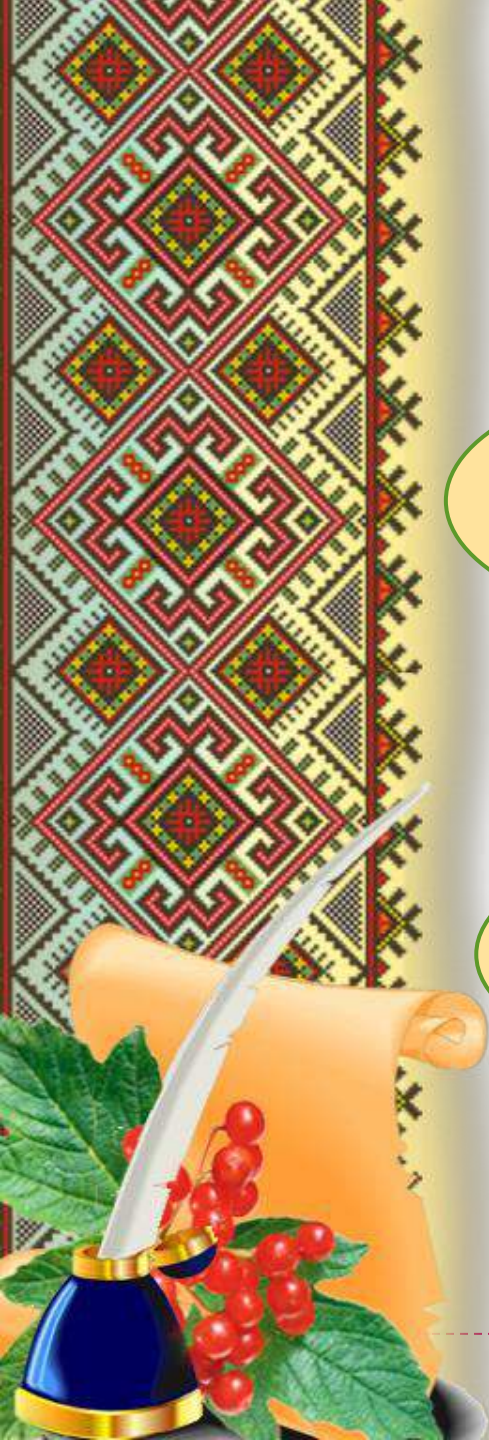
Слово + складена
словоформа
Більш густий ліс

Слово + лексичне
словосполучення
ставити знак питання

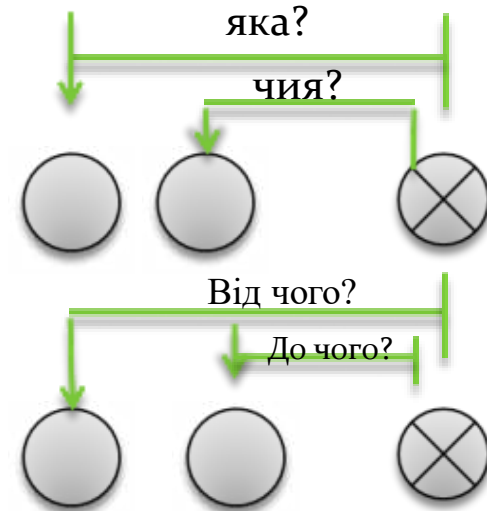
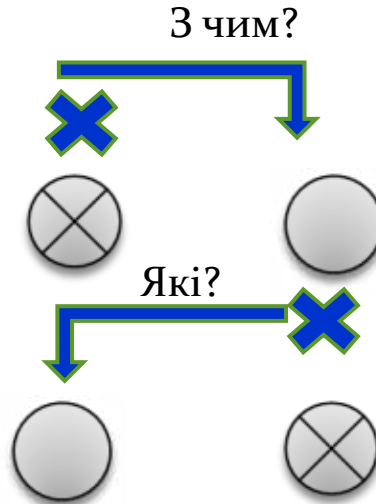
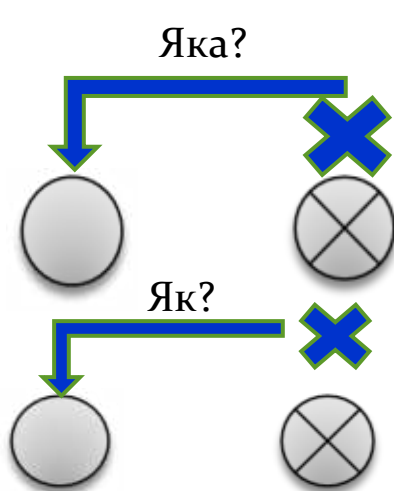
фразеологічний зворот
Зовсім втратити голову

СКЛАДНІ

Утворюються
з трьох або більше
повнозначних слів
писати лист бабусі

З поданих поетичних рядків випиши словосполучення, які відповідали б таким схемам:

*Дніпрова хвиля грає з вітерцем,
В тумані мріють сивії Карпати,
Білють гори над моїм Дінцем, -
Це рідний край, це рідна моя хата*
Ю.Стояновський

*Від Дінця до Черемоша віють вітри
Буйно квітнуть сади солов'їні
І на Сході й на Заході всі ми – брати,
І душа в нас, і мова єдині.*
Ю.Стояновський

Перевір себе

Яка?

Дніпрова хвиля

Як?

Буйно квітнуть

З чим?

Грає з вітерцем

Які?

Сивії Карпати

Уважно
перевір

яка?

чия?

Рідна моя хата

Від чого?

До чого?

Від Дінця до Черемоша віють

Складні словосполучення

ЗА СПОСОБОМ ВИРАЖЕННЯ ГОЛОВНОГО СЛОВА

ІМЕННІ:

голове слово

- Іменник

Учень з книгою

- Прикметник

Дуже відомий

- Займенник

Дещо з речей

- Числівник

Двоє з нас

ДІЄСЛІВНІ

голове слово

- Дієслово

Переміг усіх

- Дієприкметник

Бажаючи грати

- Дієприслівник

Чекаючи зустрічі

ПРИСЛІВНИКОВІ

голове слово

- Прислівник

Дуже добре

Досить пізно

Зовсім недавно

Близько додому

Високо в небі

Користуючись таблицею, визнач вид словосполучення за способом вираження головного слова: *рідний дім, добре знати, пам'ять серця, історія народу, пошепки молитися, вірити в народ*

Перевір себе

Рідний дім
↓
іменник
іменникове

Пошепки молитися
↓
дієслово
дієслівне

Уважно
перевір

Добре знати
↓
дієслово
дієслівне

Вірити в народ
↓
дієслово
дієслівне

Пам'ять серця
↓
іменник
іменникове

Історія народу
↓
іменник
іменникове

Виконав?

Молодець!!!

Виконаєш правильно завдання - отримаєш зображення (Визнач вид словосполучення)

Найчарівніша рослина

- так** ☐ іменне
ні ☐ Дієслівне
ні ☐ Прислівникове

Лікує від хвороб

- ні** ☐ іменне
так ☐ Дієслівне
ні ☐ Прислівникове

Уособлює красу

- ні** ☐ іменне
так ☐ Дієслівне
ні ☐ Прислівникове

Святий оберіг

- так** ☐ іменне
ні ☐ Дієслівне
ні ☐ Прислівникове

Особливо цікаво

- ні** ☐ іменне
ні ☐ Дієслівне
так ☐ Прислівникове

Вище неба

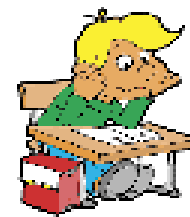
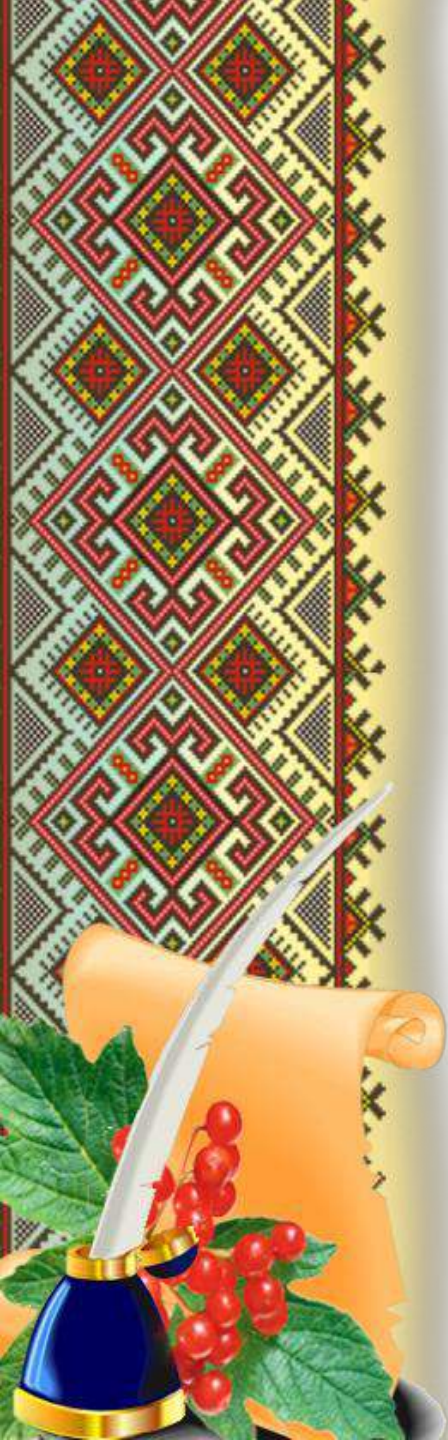
- ні** ☐ іменне
ні ☐ Дієслівне
так ☐ Прислівникове

Запам'ятай! Це важливо!

пробачте мені (а не мене);
дотримати слова (а не слово);
опанувати науку (а не наукою);
учитися ремесла (а не ремеслу);
зазнати невдачі (а не невдачу);
називати на ім'я (а не по імені);
сміятися з себе (а не над собою);
дякувати братові (а не брата);
розмовляти мовою(а не на мові).

ЗЛОВИ ПОМИЛКУ

Спробуй себе в ролі вчителя. Запиши без граматичних помилок текст, автором якого є іноземець, що тільки починає засвоювати закони української мови

*Я вже втретє приїжджаю
Україна, тому краще
розмовляю на українській мова.
Мені дуже сподобалась ваша
країна, особливо красиві
Карпати й широке Дніпро.
Дякую вас за гостинність.*

Синтаксичний розбір словосполучення

- ❖ У реченні підкресли граматичну основу.
- ❖ Вичленуй із речення словосполучення.
- ❖ Визнач головне і залежне слова.
- ❖ Постав питання від головного до залежного
- ❖ Визнач, якою частиною мови виражене головне слово
- ❖ Назви вид словосполучення за головним словом.
- ❖ Визнач вид словосполучення за будовою (просте чи складне).
- ❖ Вкажи, як залежне слово зв'язане з головним / граматично/- за допомогою закінчення чи закінчення і прикметника.
- ❖ Накресли схему

1. Набралася калинонька соком.

2. Набралася соком
Чим?

3. Набралася соком

↓
дієслово

Дієслівне, просте

**Узагальнюємо
вивчене**

Довідка

Розділ науки про мову, який вивчає словосполучення та речення, їх будову та вживання, називається

синтаксис

Змістове та граматичне об'єднання 2 або більше повнозначних слів називається

словосполучення

Словосполучення, утворені поєднанням двох повнозначних слів за своєю будовою є

прості

Словосполучення, утворені поєднанням трьох і більше повнозначних слів за своєю будовою є....

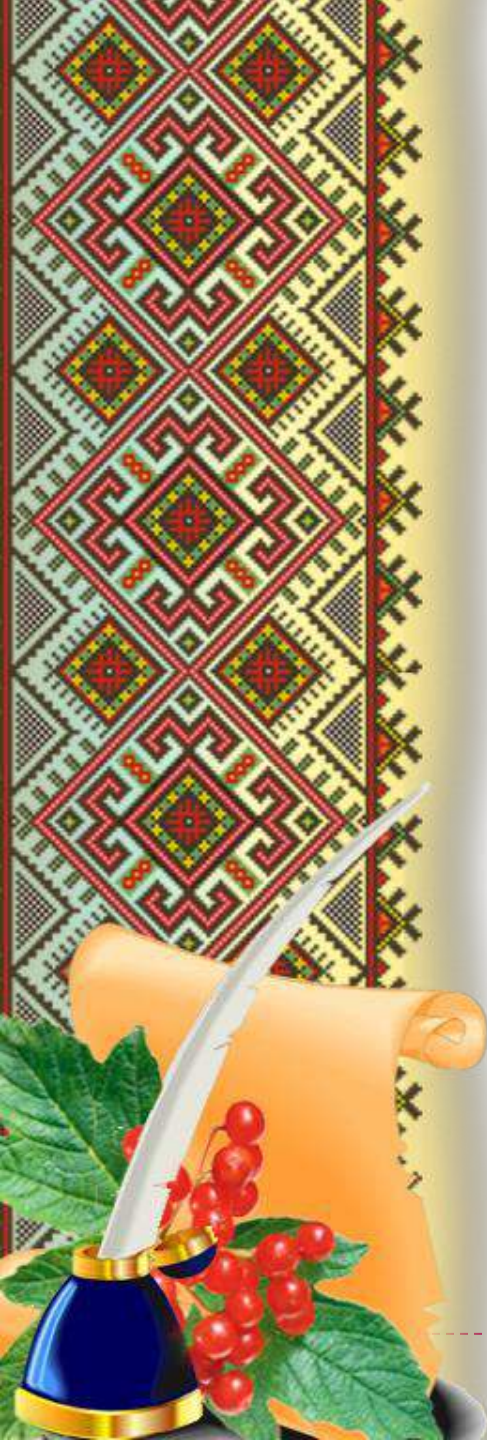
складні

За способом вираження .... слова, словосполучення бувають іменникові, прикметникові, дієслівні, займенникові, прислівникові

головного

**ВИКОНАЙ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
БАЖАЮ УСПІХУ**

Познач словосполучення, в якому правильно визначене головне слово

- 1   боронити ворога   Вірно
- 2   у згуртованому колективі   Поміркуй
- 3   співати над колискою   Поміркуй
- 4   другий поверх   Поміркуй

Перевірка

Лише словосполучення наведено в рядку

- 1 вимогливий керівник, минають дні Поміркуй
- 2 шукай друга, оригінальний за формою Вірно
- 3 покласти на стіл, крізь двері Поміркуй
- 4 шалений успіх, пасти задніх Поміркуй

Перевірка

Простим за будовою є словосполучення

- 1 агент у справах продажу Поміркуй
- 2 мандрувати містами Європи Поміркуй
- 3 найбільш продуктивна праця Вірно
- 4 усе добре обмірковувати Поміркуй

Перевірка

Складним за будовою є словосполучення

1

спробувати переити рубікон

Поміркуй

2

зупинитися на мить

Поміркуй

3

посаджений біля школи

Поміркуй

4

засвоїти новий матеріал

Вірно

Перевірка

Дієслівними є всі словосполучення рядка

1

любити друзів, ходити до школи

Вірно

2

вивчена мова, набагато розумніший

Поміркуй

3

кожен із учнів, запропонувати приєєсти

Поміркуй

4

безмежно щасливий, дарувати квіти

Поміркуй

Перевірка

Потребує редагування словосполучення

1	пробачте мені	Поміркуй
2	дякувати брата	Вірно
3	брати участь	Поміркуй
4	дотримати слова	Поміркуй

Перевірка

Лише іменникові словосполучення наведені в рядку

1

автор роману, сміється дзвінко

Поміркуй

2

зустріти друга, під високою березою

Поміркуй

3

рання весна, гарний настрій

Вірно

4

моє місто, відпочивати влітку

Поміркуй

Перевірка

Лише прислівникові словосполучення наведено в рядку

1

щирий серцем, двічі на тиждень

Поміркуй

2

йти на зустріч, густе волосся

Поміркуй

3

пшеничний колос, мого народу

Поміркуй

4

значно важливіше, трохи менше

Вірно

Перевірка

Лише числівникові словосполучення наведено в рядку

1

Двоє з нас, тридцять гектарів

Вірно

2

заслужена двійка, повторити двічі

Поміркуй

3

колосок пшениці, п'ять поверхів

Поміркуй

4

троє з присутніх; виходити по одному

Поміркуй

Перевірка

Познач словосполучення, яке відповідає заданій схемі

1

титанічна постать

Поміркуй

2

засміявся весело

Вірно

3

мокий від роси

Поміркуй

4

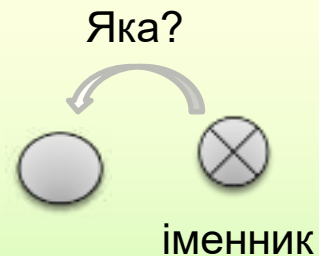
розмовляти з другом

Поміркуй

Перевірка

Познач словосполучення, яке відповідає заданій схемі

1

березовий гай

Поміркуй

2

посадити калину

Поміркуй

3

червона калина

Вірно

4

наша країна

Поміркуй

Перевірка

Лише словосполучення наведено в рядку

1

навколо причалу, мрія про літо

Поміркуй

2

до п'ятої ранку, дотримати слова

Поміркуй

3

для тебе, шукати вихід

Поміркуй

4

знайдена книжка, промінь сонця

Вірно

Перевірка

Ти пригадав

Ти дізнався

Ти навчився

МОЛОДЕЦЬ

